

Villsvin *Sus scrofa*

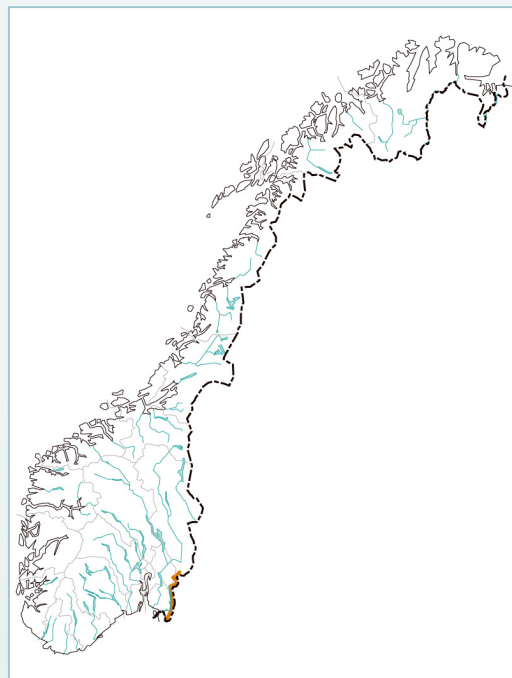
Fremmed art

Villsvin fantes tidligere i store deler av Europa, og går vi noen tusen år tilbake levde arten også i Norge. Villsvin er flere ganger forsøkt gjeninnført til Norge og andre nordiske land i løpet av de siste 100-150 år. Purkene får fra tre til åtte unger, og under gunstige forhold kan det bli født tre kull om året. Ungene er lyse med gule og brune striper.

Status

Kategori Ukjent risiko på Norsk svarteliste 2007

Flere enkeltobservasjoner av villsvin er de senere årene gjort i grensetraktene mot Sverige i Østfold.

Kjennetegn

Villsvin er inntil 185 cm og har en halelengde på 15–20 cm. Rånene veier mest, og kan bli inntil 250 kg, mens purkene er inntil 150 kg. Maksimalvekt (rånene) på 320 kg er imidlertid registrert. Villsvin er tettvekste dyr, men har en høyere og slankere kropp enn tamsvinets brede og runde "grisekropp". Pelsen er nokså tett og langhåret om vinteren, men atskillig mer glissen om sommeren (lite bunnnull). Fargen er mørkebrun til nesten svart. Det store hodet, de ikke utpreget spisse ørene og høy manke gjør at forveksling med bjørn kan skje under dårlige observasjonsforhold. Rånene har kraftige hjørnetenner i over- og underkjeven som vokser hele livet, og som krummes oppover. Villsvinets ekskrementer er pøselignende. Ungene er lyse med gule og brune striper.

Utbredelse

Villsvinet er utbredt i Europa, Nord-Afrika, Asia, Sumatra, Japan og Taiwan. Arten er dessuten introdusert til Nord-Amerika. Forvillede, domestiserte former av svin er dessuten spredt til Australia, New-Zealand og Nord- og Sør-Amerika. I steinalderen var villsvin vanlig i store deler av Skandinavia, men både på grunn av klimaendringer, jakt og fangst har arten mange steder forsvunnet.

I Finland ble villsvin registrert i 1956, og arten har siden spredt seg nordover og enkelte levedyktige bestander finnes nå nord til Bottenvika. I Sverige forsvant villsvinet på slutten av 1600-tallet pga. jakt, men ble gjeninnført som jaktobjekt for kongen på Øland i 1723. Også denne bestanden ble skutt ut omkring 1770. Utsettinger og rømninger av farmdyr i Sør-Sverige førte til etablering av bestander i blant annet Skåne, og dyr som rømte i 1976 etablerte en fast bestand i Stockholms län. I 1980 bestemte Riksdagen at denne skulle få leve for

forskningsformål, men vedtok allerede i 1988 å definere arten som innfødt. Bestanden har de siste 20–25 årene økt kraftig og i 2004 ble det felt 18 000 villsvin av en antatt bestand på ca. 50 000.

Biologi

I Europa betraktes villsvin primært som et skogsdyr og er i første rekke knyttet til løvskog og blandingsskog. Dyrene klarer seg spesielt godt i kulturmarksområder hvor det er tilgang på skjul mellom høyvekste busker og trær, og hvor de også har tilgang på "tilleggsfôr" fra åker og eng.

Villsvin blir kjønnsmoden det første leveåret og kan forplante seg året igjennom, men brunstperioden er vanligvis senhøstes og tidlig vinter. Under gunstige forhold kan det bli født tre kull om året. Purka går drektig ca. 4 måneder og får i februar–juni fra tre til åtte unger i et bol eller "boso", bygd på bakken av gress, lyng, kvist, mose og/eller avfall etter hogst.

Villsvin er både dag- og nattaktiv, og vanligvis

Villsvin er tettvokste dyr, men har en høyere og slankere kropp enn tamsvinets brede og runde "grisekropp". Vinterpelsen er nokså tett. Store råner kan bli over 200 kg. Foto: Rainer Erl.

er dyrene meget sky for mennesker og kan springe svært raskt. De spiser det meste og roter og graver stort sett i bakken etter mat, både etter animalsk og vegetabilsk føde. På menyen står en rekke vekster og urter, ikke minst eike- og bøkenøtter der slike finnes.

Bestandstatus

I Sør-Norge blir villsvin stadig observert i grensetraktene mot Sverige, til dels langt inne på norsk territorium, bl.a. som følge av ekspansjonen i den svenske bestanden. Det er imidlertid usikkert i hvilken utstrekning det allerede er etablert faste bestander. Villsvinoppdrett foregår i dag både i Norge, Sverige og Finland, og omfanget av dette har skutt fart. Det er uunngåelig at dyr fra tid til annen rømmer og slike oppdrettsdyr ser ut som villformer, men er i de fleste tilfeller oppblandet med gris. Det er også avslørt flere tilfeller av ulovlige villsvinoppdrett i Norge, og myndighetene har i enkelte tilfeller gått til tvangsslakting. På Finnmarksvidda ble det observert villsvin i

1997. Enten er det her snakk om dyr som har rømt fra farmer i Finland eller Sverige, eventuelt i Finnmark, eller så dreier det seg om dyr fra den ville bestanden i Finland. I hvilken utstrekning villsvin vil etablere seg i Norge vil avhenge av flere faktorer. Rømte farmdyr har vist seg å være lette å skyte, og med dagens regelverk har eier et betydelig ansvar i forhold til å gjeninnfange/avlive dyr som har rømt. Klimatiske forhold vil nok også sette begrensninger for hvilke områder i Norge villsvin kan overleve.

Referanser

Bevanger, K. 2005. Nye dyrearter i norsk natur. – Landbruksforlaget, Oslo.

Bevanger, K. & Ree, V. 1994. Fugler og pattedyr. - S. 74-120 i Tømmerås, B.Å. (red.). Introduksjoner av fremmede organismer til Norge. - NINA Utredning 62.

Björvall, A. & Ullström, S. 1997. Pattedyr. Alle Europas arter i tekst og bilde. – Cappelen felthåndbøker. J.W. Cappelen Forlag a.s., Oslo.

Collett, R. 1911-1912. Norges pattedyr. - Aschehoug & Co., Kristiania.

Haga, A. 1982. Vil villsvinet innvandre Østfold? - Natur i Østfold 1: 60-61.

Lemel, J. 1999. Populationstillväxt, dynamik och spredning hos vildsvinet, *Sus scrofa*, i mellersta Sverige. – Slutrapport. Forskningsavdelingen, Svenska Jägareförbundet. 40 s.

Macdonald, D. (red.). 2001. The new encyclopaedia of mammals. – Oxford University Press, Oxford.

Myrberget, S. 1987. Introduction of mammals and birds in Norway including Svalbard. - Medd. norsk. Viltforsk. 3 (17): 1-28.

Weidema, I.R. (red.). 2000. Introduced species in the Nordic countries. – Nordic Council of Ministers, Copenhagen.